

Дмитрієв Олександр Іванович, здобувач вищої освіти лінгвістичного факультету Національний технічний університет «КПІ імені Ігоря Сікорського», Україна

СЕМАНТИЧНА ТИПОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Увага до питання дослідження семантичних властивостей фахової академічної лексики української та англійської мов останнім часом зростає все більше. Передусім, слід звернути увагу на саму специфіку академічної термінології у системі фахової лексики загалом. Академічна (університетська) термінологія відображає реалії вищої школи, включає у себе найменування явищ, предметів, людей, якій задіяні у системі вищої освіти. Ця терміносистема обслуговує освітню галузь, використовується у різних формах.

Розглядаючи академічну термінологію саме у руслі її перекладу та локалізації, важливо зазначити, що кожна країна володіє власною специфічною системою вищої освіти, і не завжди можна знайти прямі аналогії того чи іншого терміну. Національні традиції освіти та новітні реалії освітньої галузі формують у кожній країні світу свою академічну терміносистему, що створює багато труднощів при взаємодії цих систем[2].

Як правило, відповідну галузеву термінологію можна розподілити за такими семантичними категоріями:

1. Структура університету і основні підрозділи / *University structure and the main subdivisions*.
2. Органи управління та посадові особи / *Authorities and Officials*.
3. Вища освіта. Освітньо-кваліфікаційні рівні / *Higher education. Higher degrees*.
4. Науково-педагогічні кадри / *University teaching staff*.

У відповідності до цих груп, було виокремлено низку семантичних (тематичні) групи лексики у масиві академічної термінології. Передусім, розглянемо групу термінів, які належать до категорії «Структура університету і основні підрозділи / *University structure and the main subdivisions*». Такі терміни включають у себе найменування структурних підрозділів ЗВО, наприклад:

- науково-освітній центр (НОЦ) – *Research and Education Center*;
- відділ – *Department*;
- відділення – *Division / Department*;
- факультет – *Faculty*;
- кафедра – *Department / Sub-Department*.

Група академічних термінів, яка позначає органи управління та посадових осіб (*Authorities and Officials*), включає такі терміни та термінологічні словосполучення (див. таб.1.):

Таблиця 1

Семантична група академічних термінів на позначення органів управління та посадових осіб у закладі вищої освіти (*Authorities and Officials*)

Український термін	Англійський відповідник
аспірант	<i>Postgraduate</i>
аспірант кафедри	<i>Postgraduate at the Department of</i>
декан	<i>Dean</i>
директор	<i>Director</i>

Окрім того, доцільно звернутися до деяких семантичних невідповідностей, які можуть виникати у межах цієї семантичної групи академічної лексики. Зокрема, слово «*chair*», часто використовується в українських перекладах на позначення «кафедра», однак цей термін такого значення не має, а означає керівну («завідувач») або професорську посаду в університеті.

Окрім того, таке тлумачення слова «*chair*» зустрічаємо і в англійських довідкових джерелах, наприклад: «Although “Professor” is often the highest rank attained by a senior faculty member, some institutions may offer some unique title to a senior faculty member whose research or publications have achieved wide recognition. This is most often a “named chair”. Named chairs typically but not exclusively include a small discretionary fund from an endowment set aside for the chair’s use» [1]. Відтак, лексема «*chair*» позначає професорську посаду – фактично є іменним стипендіатом, оскільки до звання додається матеріальне заохочення (у цьому випадку, посада називається «*endowed chair*»). Отже, всі наведені приклади доводять, що «*chair*» у контексті вищої освіти відноситься до посади або звання людини і не може перекладатися як «кафедра» (*department*).

Подібні семантичні відмінності між академічними термінами англійської та української мов виникають через лінгвокультурні відмінності у цій термінологічній групі лексики [2]. Такі відмінності викликані відмінностями у системах освіти різних країн та у різноманітності традицій найменування академічних посад.

Звернемося також до аналізу семантичної групи «Вища освіта. Наприклад, залежно від спеціальності, у межах якої відбувається захист кандидатської дисертації, здобувачеві присуджується один зі ступенів (Таб. 2.):

Таблиця 2

Академічні терміни на позначення освітніх кваліфікацій

Український термін	Англійський відповідник
доктор наук	<i>Doctor of Sciences</i>
кандидат наук	<i>Candidate of Sciences</i>
Кандидат філологічних наук	<i>Candidate of Philological Sciences</i>
Кандидат філософських наук	<i>Candidate of Philosophical Sciences</i>

Наведені терміни включають також і найменування різноманітних навчальних напрямів. Для того, щоб визначити найменування аналогічних освітніх кваліфікацій для доктора наук необхідно у наведених прикладах слово *Candidate* замінити на *Doctor*.

Окремою групою академічних термінів слід вважати найменування різноманітних видів академічної праці студентів та науковців, наприклад: *diploma* – «диплом, свідоцтво»; *graduation thesis* – «випускна робота».

Таким чином, більшість академічних термінів англійської мови стосуються найменування структурних частин і підрозділів університету, працівників ЗВО, студентів, видів робіт, які виконують науковці та студенти. Також важливим елементом термінології у сфері освіти є назви кваліфікаційних рівнів, наукових звань, тощо.

Список використаних джерел:

1. Авербух, К.Я. Лексичні та фразеологічні аспекти перекладу: навчальний посібник / К.Я. Авербух. — М.: Академія, 2019. — 115 с.
2. Азімов, П.А. Сучасне суспільний розвиток, науково-технічна революція і мова / П.А. Азімов, Ю.Д. Дешерієв, Л.Б. Нікольський // Питання мовознавства. — 2016. — № 2. — С. 3-11.